

Trí Tuệ Nhân Tạo (AI) Và Đời Sống Kitô Hữu
Suy Tư Về Một Lối Tiếp Cận AI Trong Viễn Quan Đạo Đức Và Tâm Linh Kitô Giáo

**Artificial Intelligence (AI) and Christian Life: Reflections on an Approach to AI from the
Perspective of Christian Ethics and Spirituality**

Lm. Giuse Đỗ Mạnh Thịnh^{1*}

¹Học Viện Công Giáo Việt Nam

*Email của tác giả liên hệ: hocvienconggiao@gmail.com

<https://doi.org/10.54855/csl.25538>

® Copyright (c) 2025 Đỗ Mạnh Thịnh

Received: 25/07/2025

Revision: 20/08/2025

Accepted: 21/08/2025

Online: 22/08/2025

ABSTRACT

Keywords: Artificial Intelligence; Christian Faith; Human Dignity; Ethics; Freedom

This paper reflects on artificial intelligence (AI) within the perspective of Christian ethics and spirituality, addressing both the opportunities and challenges AI poses for humanity and the Church. The author first outlines concerns related to human dignity, freedom, social justice, and ecological sustainability in the age of AI. He then revisits Catholic teaching on the relationship between faith and science, with particular attention to Pope Francis' guidelines on developing AI with respect for human dignity, fostering dialogue between science and religion, and ensuring responsibility and the common good. Finally, the article proposes an approach to AI for today's Christians: cultivating awareness of the unique dignity of the human person, forming conscience, and living authentic freedom in light of the Gospel. This perspective emphasizes that AI must remain a tool at the service of integral human development and universal communion, rather than a threat to human identity and values.

TÓM LƯỢC

Từ khóa: Trí tuệ nhân tạo; Đức tin Kitô giáo; Phẩm giá con người; Đạo đức; Tự do

Bài viết này suy tư về trí tuệ nhân tạo (AI) trong viễn quan đạo đức và tâm linh Kitô giáo, đặt ra những cơ hội và thách thức mà AI mang lại cho con người và Giáo hội. Tác giả trước hết tóm lược những nghi ngại liên quan đến phẩm giá con người, quyền tự do, công bằng xã hội và môi trường sinh thái trong bối cảnh phát triển AI. Tiếp đó, bài viết đọc lại giáo huấn Công giáo về mối tương quan giữa đức tin và khoa học, đặc biệt là những định hướng của Đức Thánh Cha Phanxicô về phát triển AI trong sự tôn trọng phẩm giá con người, đối thoại giữa khoa học và tôn giáo, cũng như trách nhiệm và công ích. Cuối cùng, bài viết gợi ra một lối tiếp cận AI cho Kitô hữu hôm nay: ý thức về phẩm giá độc nhất của con người, huấn luyện lương tâm, và sống tự do đích thực theo Tin Mừng, để biến AI thành công cụ phục vụ phát triển toàn diện và hiệp thông nhân loại.

Dẫn nhập

Có thể nói rằng AI là một “thế lực” mới đang hình thành trong thời đại của chúng ta; nó có sức phát triển rất nhanh, mãnh lực thu hút và sức ảnh hưởng sâu rộng trong đời sống con người và xã hội. Do đó, hầu hết những điều bàn về tiềm năng phát triển cũng như nghi ngại về phương diện đạo đức được đặt ra có thể chỉ mang tính cách suy đoán và tiên lượng, tuy nhiên cũng có những thứ đã thành hiện thực.¹ Như vậy, mục đích của diễn đàn này không chỉ đơn thuần là phác họa những đóng góp to lớn và phức tạp cùng với việc trình bày những lo âu và nghi ngại về AI, mà còn gọi lên trong lòng mỗi người, cách riêng các Kitô hữu, suy tư về những thách đố và hành động cho một cách tiếp cận tích cực với cuộc cách mạng khoa học này, nhất là trong mối liên hệ đến đời sống đạo đức cũng như tâm linh của chúng ta trong tư cách là những Kitô hữu, môn đệ Đức Kitô.

Do đó, vấn đề đặt ra là làm thế nào chúng ta có thể tích hợp sức mạnh ghê gớm của AI vào cuộc sống của mình với tư cách là những Kitô hữu mà không ảnh hưởng đến các nguyên tắc đạo đức và tâm linh Kitô giáo? Làm cách nào để chúng ta điều hướng sự cân bằng mong manh giữa việc khai thác AI vì lợi ích cá nhân trong khi vẫn bảo vệ lợi ích của cộng đồng nhân loại?

Trước đòi hỏi đó, bài thuyết trình này bố cục theo ba phần chính: Phần 1 - Tóm lược những mối nghi ngại và nỗi lo về AI; Phần 2 - Đọc lại viễn quan Công giáo về đức tin và khoa học nói chung, cách đặc biệt viễn quan thần học và mục vụ của ĐTC Phanxicô về AI; Phần 3 - Suy tư về một dự phóng cho việc tiếp cận AI trong viễn quan mang tính truyền giáo, đạo đức và tâm linh Kitô giáo; đây là viễn quan cá nhân được gọi ra nhằm chia sẻ, gợi hứng và đóng góp như thao thức của một Kitô hữu trong nỗ lực tiếp cận sự phát triển thần kỳ của AI.

Những nghi ngại và nỗi lo về AI

Điều quan trọng cần lưu ý là mặc dù AI mang lại nhiều lợi ích nhưng những rủi ro mà AI có thể gây ra cho con người và môi trường tự nhiên là điều không thể xem nhẹ. Liên quan đến phạm trù đạo đức và tâm linh Kitô giáo, chúng tôi tóm lược những nghi ngại và mối lo về AI trong các chủ điểm sau:

Phẩm giá con người

Nhiều chuyên gia cho rằng sự phát triển của AI sẽ khiến hầu hết mọi người trở nên tốt hơn trong thập kỷ tới, nhưng nhiều người khác lại tỏ ra lo ngại rằng những tiến bộ trong việc phát triển AI sẽ ảnh hưởng trầm trọng đến ý nghĩa, tính toàn vẹn và sự thánh thiêng của con người, cũng như tương quan của con người trong xã hội, khả năng làm việc hiệu quả và sự thực hiện hành vi tự do cá nhân hay là nguy cơ “máy móc hóa con người.”²

¹ VNEXPRESS, “Giáo sư AI: ‘Đại đột khi coi ChatGPT là bạn tâm giao’”, [vnexpress.net](https://vnexpress.net/giao-su-ai-dai-dot-khi-coi-chatgpt-la-ban-tam-giao-4693806.html) (27/12/2023), trong <https://vnexpress.net/giao-su-ai-dai-dot-khi-coi-chatgpt-la-ban-tam-giao-4693806.html>.

² Xem thêm JANNA ANDERSON - LEE RAINIE, “Artificial Intelligence and the Future of Humans”, *Pew Research Center* (10/12/2018), trong <https://www.pewresearch.org/internet/2018/12/10/artificial-intelligence-and-the-future-of-humans/>.

Một trong những điều đáng ngại nhất mà không thể không đề cập đến, đó là quyền tự do và quyền riêng tư của cá nhân bị xâm hại, gồm cả khả năng dữ liệu và bí mật cá nhân bị thương mại hóa hoặc lạm dụng. Ví dụ, theo ĐTC Phanxicô, với công nghệ AI, người ta có thể sở hữu và “trích xuất dữ liệu cho phép chúng kiểm soát các thói quen tinh thần và [các mối] quan hệ vì mục đích thương mại hoặc chính trị mà chúng ta thường không biết.”³ Hơn nữa, AI có thể khuôn đúc và định hướng những thói quen, thay đổi những giá trị sống của con người, ví dụ chúng ta chứng kiến tác động đáng sợ của *Tik Tok* (đối với nhiều quốc gia), hay kỹ nghệ *deepfake* nhằm truyền bá những ý kiến thiên vị và dữ liệu sai lệch.⁴

Đáng ngại hơn, đó là nguy cơ về một cuộc tôn sùng và tìm kiếm mô hình kỹ trị và duy hiệu quả với nhiều ước mơ tươi sáng, song để lại một nguy cơ rất lớn là việc con người mất khả năng giám sát và kiểm soát kỹ nghệ cũng như mất quyền kiểm soát bản thân.⁵ Một đảng, siêu trí tuệ nhân tạo đang từng ngày tỏ ra có khả năng cạnh tranh với trí tuệ của con người, và điều này gây nên những rủi ro rất lớn cho con người và xã hội. Đảng khác, con người đến một lúc nào đó sẽ không thể tiên lượng được những cách vận hành và quyết định độc đoán của những bộ máy do mình làm ra. Cứ theo *logic* đó, một điều chúng ta có thể mừng tượng, hiện nay và trong tương lai gần, là con người dần mất tính chủ vị trên công nghệ và những quyết định hàng ngày, như vậy đồng nghĩa với việc con người lệ thuộc máy móc và bị máy móc thay thế trong rất nhiều lãnh vực.⁶

Do đó, nói một cách mạnh mẽ theo ngôn từ của ĐTC Phanxicô, nếu cái gọi là tiến bộ công nghệ, nếu cái gọi là phát triển siêu AI hay một mô hình kỹ trị đáng mơ ước lại trở thành kẻ thù của nhân vị và lợi ích của con người thì những điều đó sẽ dẫn đến một sự thoái hóa đáng tiếc, và nhân loại sẽ trở lại “một hình thức man rợ do luật lệ của kẻ mạnh nhất quy định.”⁷

³ ĐTC PHANXICÔ, *Sứ điệp Ngày Thế giới Hòa bình lần thứ 57*, 1/1/ 2024, s. 2.

⁴ MIKE THOMAS, “12 Risks and Dangers of Artificial Intelligence (AI)”, *Built in* (31/10/2023), trong <https://builtin.com/artificial-intelligence/risks-of-artificial-intelligence>; x. Vnexpress, “Musk: AI sẽ tạo ra thế giới không có việc làm”, trong <https://vnexpress.net/musk-ai-se-tao-ra-the-gioi-khong-co-viec-lam-4672818.html>.

⁵ VATICAN NEWS, “To the Participants in the Seminar ‘The Common Good in the Digital Age’, Organized by the Dicastery for Promoting integral Human Development and the Pontifical Council for Culture” (27/9/2019), *vaticannews.va*, trong https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2019/september/documents/papa-francesco_20190927_eradigitale.html.

⁶ MIKE THOMAS, “12 Risks and Dangers of Artificial Intelligence (AI)”, *Built in* (31/10/2023), trong <https://builtin.com/artificial-intelligence/risks-of-artificial-intelligence>; xem thêm Vnexpress, “Musk: AI sẽ tạo ra thế giới không có việc làm”, *vnexpress.net* (4/11/2023), trong <https://vnexpress.net/musk-ai-se-tao-ra-the-gioi-khong-co-viec-lam-4672818.html>.

⁷ VATICAN NEWS, “To the Participants in the Seminar ‘The Common Good in the Digital Age’, Organized by the Dicastery for Promoting integral Human Development and the Pontifical Council for Culture”, *vaticannews.va* (27/9/2019), trong https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2019/september/documents/papa-francesco_20190927_eradigitale.html.

An toàn xã hội

Việc AI gợi đến mối nghi ngại và nỗi lo về một xã hội bất ổn và bất định hướng không phải chỉ là phỏng đoán của các nhà đạo đức hay các nhà hoạt động xã hội, nhưng cũng là mối lo âu của các chuyên gia trong lĩnh vực này. Cho đến nay, mặc dù AI phát triển và mang theo nhiều thay đổi tích cực cho xã hội, nhưng đã đến lúc chính những nhà hoạch định và nhiều chuyên gia sáng chế trong lĩnh vực này tiên lượng và lo âu về một tương lai bất ổn và mất định hướng của xã hội.⁸

Thực sự, điều đã, đang và sẽ xảy ra là cuộc đua tranh tối ưu hóa AI hay phát triển trí tuệ nhân tạo tổng quát (AGI - *Artificial General Intelligence*), vì những mục đích, lợi ích cá nhân và phe nhóm, dẫn đến việc xã hội bị thao túng bởi một số người, ví dụ xã hội bị ám ảnh thiên vị về con người, sắc tộc, tôn giáo, chính trị hay vị trí địa lý; bên cạnh đó, chính phẩm giá con người, những giá trị, xu hướng sống cũng như tương quan và tình cảm con người trong xã hội bị làm cho lệch lạc, bị lèo lái và bị giám sát. Những điều như thế là nguyên nhân chính dẫn đến bất bình đẳng trầm trọng cho kinh tế và xã hội,⁹ thậm chí, là nguyên nhân tất yếu của bất công, rối loạn, bạo lực, khủng bố và chiến tranh, bởi vì khi đó, không chỉ trí tuệ mà cả trái tim con người đã trở nên “nhân tạo.”¹⁰

Thiên nhiên

Cũng như trong nhiều lĩnh vực khác, việc AI ảnh hưởng đến môi trường tự nhiên cũng là một vấn đề đáng quan ngại. Thành quả tích cực mà AI mang lại trong lĩnh vực sinh thái tự nhiên và môi trường là không thể chối cãi. Tuy nhiên, AI cũng gợi đến những nghi ngại và lo âu liên quan đến biến đổi môi trường, biến đổi khí hậu và những rủi ro khôn lường khác cho thiên nhiên. Theo một nghiên cứu mới đây, những rủi ro mà AI gây ra cho môi trường tự nhiên có thể được nhóm thành ba chủ đề lớn: vấn đề rác thải *carbon* của tiến trình phát triển kỹ nghệ; cơn khát năng lượng và những nguyên vật liệu hiếm có nguồn gốc tự nhiên và tác động môi trường của việc sử dụng chúng cho việc sản xuất; sự phân bổ lợi ích không đồng đều có thể làm trầm trọng thêm tình trạng bất bình đẳng xã hội, dẫn đến những thay đổi về phương diện nhân chủng học và sự đa dạng sinh thái.¹¹

Trong viễn quan đó, tác giả Eliza Chasan trong tạp chí CBS News đã phàn nàn rằng người ta thường đề cao những thành tựu của AI trong các lĩnh vực khác nhưng có rất ít

⁸ FUTURE OF LIFE INSTITUTE, “Pause Giant AI Experiments: An Open Letter”, *futureoflife.org* (22/3/2023), trong <https://futureoflife.org/open-letter/pause-giant-ai-experiments/>; VNEXPRESS, “Sam Altman nói AI 'hơi đáng sợ' vì phát triển quá nhanh”, *vnexpress.net* (3/1/2024), trong <https://vnexpress.net/sam-altman-noi-ai-hoi-dang-so-vi-phat-trien-qua-nhanh-4699904.html>; VNEXPRESS, “Hạ viện Mỹ lo đối phó nguy cơ thảm khốc từ AI”, *vnexpress.net* (20/2/2024), trong <https://thanhnien.vn/ha-vien-my-lo-doi-pho-nguy-co-tham-khoc-tu-ai-18524022021392846.htm>.

⁹ MIKE THOMAS, “12 Risks and Dangers of Artificial Intelligence (AI)”, *Built in* (31/10/2023), trong <https://builtin.com/artificial-intelligence/risks-of-artificial-intelligence>.

¹⁰ ĐTC PHANXICÔ, *Sứ điệp Ngày Thế giới Hòa bình lần thứ 57, 1/1/ 2024*, s. 6.

¹¹ DANAE KYRIAKOPOULOU, “What opportunities and risks does AI present for climate action?”, *LSE* [The London School of Economics and Political Science] (4/7/2023), trong <https://www.lse.ac.uk/granthaminstitute/explainers/what-opportunities-and-risks-does-ai-present-for-climate-action/>.

người quan tâm đến tác động tiêu cực của AI đến môi trường. Ví dụ, người ta chỉ nghĩ đến phát triển công nghệ mà không nghĩ đến rác thải công nghệ; người ta tán dương việc giao dịch tiền ảo như một tiềm năng làm giảm lượng khí thải *carbon* trong khi không nghĩ đến nhu cầu năng lượng khổng lồ dành cho việc khai thác tiền ảo là thế nào.¹²

Nói theo tinh thần của *Laudato si'*, nếu sự phát triển của AI chỉ nhắm đến tiêu chí hiệu quả, chỉ phục vụ lợi ích của phe nhóm, trong khi có xu hướng bỏ qua mọi thứ không liên quan đến lợi ích trước mắt của nó, sự phát triển đó không thể bền vững, đáng khác nó có thể gây nguy hại cho ngôi nhà chung của chúng ta.¹³ Điều đó được gióng lên như một lời cảnh báo cho tiến trình phát triển AI phải đi kèm ý thức quan tâm và bảo vệ trật tự của môi trường tự nhiên, của mọi thụ tạo, quyền lợi của con người hôm nay và thế hệ tương lai – nghĩa là, phát triển trong sự tôn trọng tính toàn vẹn của công trình sáng tạo.¹⁴

Viễn quan Công giáo về khoa học, cách riêng AI

Cho đến ngày nay, dường như có người còn cho rằng Giáo hội mang nặng thành kiến với khoa học. Thực sự, người ta có lý do để nói về điều đó ít là qua trường hợp của Copernicus và Galileo. Nhưng, liệu một nhận định như thế có còn phù hợp trong bối cảnh ngày nay nữa không? Trong phần này chúng ta lược tóm viễn quan chính yếu Giáo hội Công giáo về tương quan giữa đức tin và khoa học; cách cụ thể hơn chúng ta tóm lược và hệ thống hóa viễn quan của ĐTC Phanxicô về AI.

Đức tin và khoa học

Chúng ta không để mình đi vào cuộc tranh luận mang tên Galileo một lần nữa, nhưng có thể dùng bối cảnh đó để nói đến viễn quan hiện nay của Giáo hội Công giáo về tương quan giữa đức tin và khoa học.

Nói cách ngắn gọn, một đảng, ngày nay Giáo hội nhấn mạnh đến mối quan hệ hài hòa giữa đức tin và lý trí hay khoa học, coi những thực tại đó bổ xung cho nhau hơn là xung đột; hay đúng hơn, các nghiên cứu công nghệ và phát triển khoa học “nếu tiến hành một cách thật sự khoa học và theo các tiêu chuẩn luân lý,” sẽ không bao giờ trái nghịch với đức tin. Đề cập gián tiếp đến vụ Galileo, *Gaudium et Spes* tuyên bố rằng khoa học có quyền tự chủ về phương pháp luận của mình, nhưng phải tôn trọng sự phụ thuộc vào công cuộc sáng tạo của Đấng Tạo Hóa: đức tin mang lại sự hiểu biết sâu sắc hơn về hữu thể và các chân lý tâm linh, trong khi lý trí giúp khám phá và hiểu biết thế giới tự nhiên.¹⁵ Quan điểm này khuyến khích các tín hữu đón nhận cả đức tin và lý trí như là “như đôi cánh giúp cho trí tuệ con người băng mình lên để chiêm niệm chân lý;” do đó, có thể nói rằng con người, với cả đức tin và lý trí đều có nguồn gốc bởi Thiên Chúa và hướng

¹² ELIZA CHASAN, “Some experts see AI as a tool against climate change. Others say its own carbon footprint could be a problem”, *CBS News* (26/8/2023), trong <https://www.cbsnews.com/news/artificial-intelligence-carbon-footprint-climate-change/>.

¹³ ĐTC PHANXICÔ, *Laudato si'*, s. 54.

¹⁴ X. GLCG, s. 2415.

¹⁵ GS, s. 36; Giáo lý Công giáo, s. 159.

đến Thiên Chúa, tiến bước trong hành trình truy tìm và hiểu biết hơn về Chân-Thiện-Mỹ.¹⁶

Đàng khác, Giáo hội không những chỉ nhìn nhận tầm quan trọng của khoa học và công nghệ trong thế giới hiện đại, mà còn khuyến khích các tín hữu tham gia vào sự phát triển của chúng. Thực sự, Giáo hội không dừng dưng với việc nghiên cứu khoa học và nỗ lực hoạt động của con người trong lãnh vực này, vì chưng Giáo hội thấy rằng qua khoa học con người tìm cách hiểu sự thật về chính mình và thế giới mà trong đó nó là một thành phần. Tuy nhiên, cũng cần lưu tâm đến trách nhiệm của nghiên cứu khoa học trong việc thúc đẩy ích chung và phẩm giá của con người.¹⁷

Viễn quan của Đức Thánh Cha Phanxicô về AI

Trong kỷ nguyên bùng nổ của công nghệ nói chung, ĐTC Phanxicô tỏ ra quan tâm một cách đặc biệt về sự phát triển của AI. Chính vì thế, ngài dùng những cơ hội huấn dụ và dịp tiếp kiến những người có ảnh hưởng trực tiếp đến sự phát triển của AI, để truyền đạt một viễn quan Kitô giáo khá rõ ràng. Đọc lại thông điệp từ những sự kiện này, chúng ta có thể tóm lược viễn quan của ĐTC về AI dàn trải trong những chủ đề sau:

Phát triển AI trong sự tôn trọng con người và thụ tạo

Trong ý cầu nguyện tháng 11 năm 2020, ĐTC kêu gọi tín hữu trên thế giới *biết ơn vì sự phát triển của AI*, nhưng không quên xin mọi người cầu cho kỹ nghệ robot và AI “luôn luôn hướng đến việc tôn trọng phẩm giá con người và thụ tạo.” Thực vậy, ĐTC Phanxicô đưa ra viễn kiến Kitô giáo rõ ràng trước tiến bộ trong lĩnh vực robot và AI: Một đàng, ngài ghi nhận và khích lệ sự sáng tạo và phát triển AI, vì nó “có thể tạo nên một thế giới tốt đẹp hơn nếu nó được kết hợp với lợi ích chung.” Theo nghĩa này, ĐTC hy vọng tiến bộ công nghệ sẽ phục vụ con người và công trình của Tạo Hóa, đồng thời không làm gia tăng sự bất bình đẳng trong xã hội, vì theo ngài, nếu điều đó xảy ra, đó sẽ không phải là “tiến bộ thực sự”, vì nó không quan tâm đến con người và cả công trình sáng tạo của Thiên Chúa.¹⁸

Đàng khác, có thể thấy rằng, điều mà ĐTC quan tâm và lo âu hơn hết đó là phẩm giá con người và tình huynh đệ trong cộng đồng nhân loại; những điều có khả năng sẽ trở thành “nạn nhân” của sự phát triển công nghệ nói chung và AI cách riêng¹⁹. Do đó, ngài khuyến khích những người liên quan đến sự phát triển AI biết “coi phẩm giá nội tại của mỗi người nam và nữ là tiêu chí then chốt” trong việc đánh giá sự phát triển các công nghệ mới. Ngài nói tiếp: một sự phát triển tỏ ra đúng đắn về mặt đạo đức ở mức độ chúng giúp tôn trọng phẩm giá con người, và tăng cường sự thể hiện nó ở mọi cấp độ

¹⁶ ĐTC GIAON PHAOLÔ II, Thông điệp *Đức Tin và Lý Trí*.

¹⁷ GS, s. 57.

¹⁸ VATICAN NEWS, “Pope’s November prayer intention: that progress in robotics and AI ‘be human’”, *vaticannews.va* (5/11/2020), trong <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2020-11/pope-francis-november-prayer-intention-robotics-ai-human.html>.

¹⁹ ĐTC PHANXICÔ, *Sứ điệp Hòa bình 2024*, s. 1.

của đời sống.²⁰ Trong ý hướng đó, ĐTC dường như muốn đưa ra một “chìa khóa” để mở cánh cửa ra với một thế giới mà ở đó AI ảnh hưởng sâu đậm trên đời sống con người và xã hội, đó là: bảo vệ phẩm giá con người và quan tâm đến tình huynh đệ cởi mở một cách hiệu quả đối với toàn thể gia đình nhân loại; những điều kiện như thế không thể thiếu để phát triển công nghệ AI nhằm góp phần thúc đẩy công lý và hòa bình trên thế giới.²¹

Phát triển AI cần có đối thoại giữa khoa học và đức tin tôn giáo

Có thể nói một cách chủ quan rằng: chúng ta không thể hiểu thấu đáo về viễn quan thần học và mục vụ của ĐTC nếu không biết phạm trù “đối thoại” có tầm quan trọng đáng kể thế nào trong viễn kiến và giáo huấn của ngài. Theo ĐTC, đối thoại xuất phát từ thái độ tôn trọng người khác và là điều cần thiết để xây dựng cầu nối giữa mọi người. Hơn nữa, đối thoại không chỉ là một cách để gắn kết với người khác mà còn là một phương tiện để phát triển và trưởng thành. Như thế, đối thoại là nền tảng cho việc xây dựng một thế giới hài hòa; tuy nhiên, người ta không thể xây dựng những cây cầu giữa con người với nhau mà quên mất Thiên Chúa.²² Trên hết và trước hết, điều này ngụ ý rằng chân lý tuyệt đối phải được coi là nền tảng tối thượng, là mục đích chung trong đối thoại chứ không phải những lợi ích cá nhân hoặc phe nhóm. Theo ĐTC, đối thoại trong qui hướng giá trị tối thượng như thế là một dấu chỉ quan phòng của thời đại chúng ta, được Thiên Chúa soi sáng để thúc đẩy sự hiểu biết và tôn trọng nhau.²³ Tóm lại, đối thoại là nền tảng trong cách tiếp cận của ĐTC Phanxicô nhằm thúc đẩy sự tôn trọng, hiểu biết và hợp tác giữa các cá nhân, nền văn minh, văn hóa và tôn giáo.

Từ gợi ý đó, chúng ta sẽ hiểu rõ hơn nhu cầu đối thoại trong lãnh vực AI. Trong khi ca ngợi những lợi ích của công nghệ, ĐTC không quên nhận định rằng AI đặt ra những câu hỏi nghiêm túc liên quan đến đạo đức và do đó phải được sử dụng một cách có đạo đức và có trách nhiệm để thúc đẩy phẩm giá con người và lợi ích chung của nhân loại. Như vậy, phát triển và sử dụng có trách nhiệm công nghệ nói chung đòi một cuộc đối thoại mở ra với cả các chân trời đạo đức và đức tin.²⁴ Mang tích cách thời sự hơn, trong Sứ

²⁰ VATICAN NEWS, “Pope Francis urges ethical use of artificial intelligence”, *vaticannews.va* (27/3/2023), trong <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2023-03/pope-francis-minerva-dialogues-technology-artificial-intelligenc.html>

²¹ HOLY SEE PRESS OFFICE, “Communiqué of the Dicastery for Promoting Integral Human Development: Theme of the Message for World Peace Day 2024”, *press.vatican.va* (08.08.2023), in <https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2023/08/08/230808c.html>.

²² JORGE BERGOGLIO - ABRAHAM SKORKA, *On Heaven and Earth* (Spanish: *Sobre el cielo y la tierra*) (2011). Đây là cuốn sách trình bày các cuộc trò chuyện giữa Đức Hồng Y người Argentina, Jorge Bergoglio – người sau này trở thành Giáo hoàng Phanxicô – và giáo sĩ người Argentina Abraham Skorka.

²³ VATICAN NEWS, “Pope: Interreligious dialogue 'a providential sign of our times'”, *vaticannews.va* (30/6/2022), trong <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2022-06/pope-interreligious-dialogue-as-a-providential-sign-of-our-time.html>.

²⁴ VATICAN NEWS, “Pope Francis urges ethical use of artificial intelligence”, *vaticannews.va* (27/3/2023), trong <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2023-03/pope-francis-minerva-dialogues-technology-artificial-intelligenc.html>.

điệp ngày Hòa bình Thế giới năm 2024, ĐTC Phanxicô trước hết kêu gọi cuộc đối thoại cởi mở về chủ đề AI. Vì chung, AI vốn có những khả năng đột phá và những tác động mâu thuẫn khôn lường, ảnh hưởng đến toàn thể tạo thành nói chung và con người cách riêng.

Phát triển, sử dụng AI có trách nhiệm và đạo đức

Trước tiên, đối với những nhà sáng chế và phát triển AI, ĐTC tỏ ra yên tâm cho rằng nhiều người dẫn thân trong lĩnh vực này đang làm việc để đảm bảo rằng công nghệ vẫn lấy con người làm trung tâm, có nền tảng đạo đức và hướng tới những giá trị tốt đẹp. Điều đó nghĩa là: quy trình phát triển AI phải đặt trước hết trong sự tôn trọng các giá trị của con người như là sự thánh thiêng, toàn vẹn và độc nhất của nhân vị, sự hòa hợp giữa con người với nhau, tính minh bạch, bảo mật, công bằng, tôn trọng quyền riêng tư và độ tin cậy. Đây đích thực là một thách đố và cũng là một gợi ý định hướng mang tên “trách nhiệm và đạo đức” trong việc phát triển và sử dụng AI.²⁵

Thực sự, có nguy cơ về bóng tối của sự phát triển AI đe dọa phủ bóng trên cộng đồng nhân loại. Đó là khi sự phát triển không còn đặt trung tâm nơi con người và những giá trị luân lý được Tin Mừng soi sáng. ĐTC nhìn ra nguy cơ đó tiềm ẩn trong mỗi đe dọa của “sự độc đoán”, “sự sai lệch” và “sự thiên vị” của thuật toán, trong những “logic bạo lực” và “phân biệt đối xử của AI”..., những điều như thế gây thiệt hại cho con người nói chung, cách riêng những người dễ bị tổn thương và những người dễ bị loại trừ nhất.²⁶ Theo ĐTC, điều đó gợi đến một nhu cầu cấp thiết phải định hướng cho việc phát triển và sử dụng AI một cách có trách nhiệm, để nó có thể phục vụ nhân loại và bảo vệ ngôi nhà chung của chúng ta; đồng thời, đòi hỏi sự suy tư mang tính cách đạo đức phải được mở rộng sang lĩnh vực giáo dục và luật pháp, liên kết chặt chẽ với các quyết định của những người sản xuất và phát triển AI. Thiếu trách nhiệm và thiếu đạo đức trong phát triển công nghệ là mảnh đất màu mỡ cho bất công và bạo lực, và sự bất công và bất bình đẳng gây ra xung đột và đối kháng.²⁷

Định hướng cho sự phát triển AI theo tinh thần Học thuyết xã hội Công giáo

Ngày 28/2/2020, trong sứ điệp gửi đến các thành viên tham dự hội thảo có chủ đề “Thuật toán ‘tốt’? Trí tuệ nhân tạo: Đạo đức, Luật pháp, Sức khỏe”, ĐTC đưa ra nhận định và gợi lên những quan tâm rằng: AI đang bùng nổ với nhiều tiềm năng mà chúng ta cần đón nhận với niềm trân trọng và biết ơn; tuy nhiên, phạm vi và sự tăng tốc chóng mặt của kỹ nghệ số, “trên thực tế đã đặt ra những vấn đề và tình huống không lường trước được, thách thức đạo đức cá nhân và tập thể của chúng ta.” Trước bối cảnh đó, ngài nhấn mạnh đến những yếu tố chính định hướng cho việc phát triển thuật toán hay AI, đó là

²⁵ Ibid.

²⁶ CNN BUSSINESS, “Pope Francis warns about AI’s dangers”, *edition.cnn.com* (9/8/2023), trong <https://edition.cnn.com/2023/08/09/tech/pope-francis-ai/index.html>.

²⁷ ĐTC PHANXICÔ, *Sứ điệp Hòa bình 2024*, s. 2.

phẩm giá con người, công bình, hỗ trợ và liên đới; điều này được giới thiệu và trình bày như trọng tâm trong học thuyết xã hội của Giáo hội Công giáo.²⁸

Tóm lại, trước sự bùng nổ của AI kèm theo những tiên lượng tích cực và tiêu cực về sự ảnh hưởng của nó, ĐTC Phanxicô, bằng nỗ lực của mình, đã đưa ra một lập trường rõ ràng, phù hợp với giáo huấn của Công đồng Vatican II cũng như học thuyết xã hội của Giáo Hội. Đó là: đức tin không xung khắc với khoa học và sự phát triển hiện thời của công nghệ; trái lại, cần khích lệ một cuộc dẫn thân, tham gia của người Kitô hữu vào sự phát triển của khoa học, để hướng khoa học đến việc phục vụ xã hội và con người. Điều đó được diễn tả vắn tắt như là việc *tham gia để biến đổi các giá trị trần thế theo ánh sáng của Tin Mừng* (x. Rm 12, 2), vì chưng, theo ĐTC, “đức tin và đời sống hàng ngày có liên hệ mật thiết với nhau.”²⁹

Suy tư về một lối tiếp cận AI trong viễn quan mạng tính đạo đức và tâm linh Kitô giáo

Nhận định mục vụ về bối cảnh xã hội và con người Việt Nam

Thiết tưởng trước khi giới thiệu một lối tiếp cận AI trong viễn quan đạo đức và tâm linh Kitô giáo, chúng ta gọi ra một nhận định mục vụ về bối cảnh xã hội và con người Việt Nam. Nhận định này đóng vai trò gợi hứng và như là lý lẽ của một dự thảo mục vụ.

Thực sự, có thể chủ quan nhận định rằng bối cảnh Việt Nam là một bối cảnh phức tạp và năng động, được định hình bởi lịch sử, văn hóa, tâm linh của dân tộc cũng như những ảnh hưởng của toàn cầu hóa, hiện đại hóa và phát triển. Cụ thể, có một số đặc điểm của bối cảnh Việt Nam mà chúng ta dễ dàng quan sát như là:

Người Việt Nam nói chung và người Công giáo Việt Nam cách riêng, một cách ý thức hay vô thức, còn mang những ấn tượng tâm lý sâu sắc về di sản của quá khứ thuộc địa, chiến tranh, xung đột giữa các hệ tư tưởng hay tôn giáo, và cả sự nghèo đói. Điều này dường như góp phần hình thành bản sắc của người Việt Nam; chính vì vậy, nó cũng ít nhiều ảnh hưởng đến cách thức chấp nhận cuộc sống, hội nhập với thế giới, với cơ cấu chính trị, khoa học kỹ thuật, kinh tế của đất nước.

Thêm vào đó, sự tăng trưởng và chuyển đổi nhanh chóng của nền kinh tế, xã hội, và quá trình đô thị hóa nhanh đã tạo ra những cơ hội cho nhiều người, đồng thời mang đến những thách thức về ổn định xã hội và bất bình đẳng mới, những sự sồi mòn các giá trị nhân văn truyền thống, đặc biệt là đối với những người trẻ nơi đô thị, những người sống trong vùng nông thôn, “vùng sâu, vùng xa”, và đồng bào dân tộc thiểu số. Mặc dù sự phát triển và áp dụng các công nghệ mới, đặc biệt là công nghệ thông tin và truyền thông, đã cho phép kết nối, tiếp cận và đổi mới nhiều hơn nhưng cũng làm nảy sinh những lo ngại về đạo đức, tâm linh, xã hội và môi trường.

²⁸ VATICAN NEWS, “Pope: Church’s social teaching can help AI serve the common good”, *vaticannews.va* (28/2/2020), trong <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2020-02/pope-francis-artificial-intelligence-algor-ethics.html>.

²⁹ VATICAN NEWS, “Pope at Angelus: Faith and daily life are intimately connected”, *vaticannews.va* (22/10/2023), trong <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2023-10/pope-angelus-faith-has-important-role-in-daily-life.html>

Tuy nhiên, trước những thách thức của thời đại bùng nổ AI, vẫn tồn tại một dấu hiệu tích cực, đó là sự đa dạng và phong phú của các truyền thống tôn giáo và văn hóa, bao gồm Phật giáo, Nho giáo, Đạo giáo, Công giáo, Tin lành và các tín ngưỡng dân gian, ảnh hưởng sâu đậm trên đại đa số người dân Việt Nam. Do đó, các tôn giáo có thể góp phần tích cực vào việc giáo dục và xây dựng những hệ giá trị sống cho con người trong sự qui chiếu về những chuẩn mực đạo đức chung.

Đối với các Kitô hữu cách riêng, trước bối cảnh đó, chúng ta thử tự vấn:

Làm thế nào Giáo hội tại Việt Nam có thể truyền tải sứ điệp và các giá trị Tin Mừng, gắn kết với văn hóa, đạo đức và tâm linh của người dân Việt đặc biệt là giới trẻ, một cách tôn trọng, phù hợp và sáng tạo? Làm thế nào Giáo hội tại Việt Nam có thể thúc đẩy sự phát triển con người toàn diện, tôn trọng phẩm giá, quyền lợi và nhu cầu của mọi người, đặc biệt là người nghèo và người bị gạt ra ngoài lề xã hội, đồng thời quan tâm đến thiên nhiên và môi trường? Làm thế nào Giáo hội tại Việt Nam có thể nhận thức và đáp ứng những thách thức cũng như cơ hội về đạo đức, tâm linh, do AI và các công nghệ mới khác đặt ra, dưới ánh sáng Tin Mừng và công ích?

Nhận định mục vụ đó đã gợi hứng cho chúng tôi suy tư về “kỹ năng sinh tồn trong thời đại bùng nổ AI” cho chính mình và cho thế hệ tương lai, hay một lối tiếp cận đạo đức và tâm linh trong thời đại phát triển AI. Chúng tôi muốn gợi đến việc suy tư và sống giá trị nền tảng của con người, đó là *phẩm giá thánh thiêng và độc nhất của con người* giữa tất cả các loài thụ tạo – “được tạo dựng giống hình ảnh Thiên Chúa” (St 1, 26), được cứu chuộc bởi mầu nhiệm “Ngôi Lời đã trở nên người phàm và cư ngụ giữa chúng ta” (Gn 1, 14). Ý tưởng này được gợi hứng từ tinh thần của Sứ điệp Hòa bình 2024.³⁰ Một cách cụ thể, chúng tôi xin gợi đến việc giáo dục và sống những chiều kích cụ thể sau:

Tôn trọng phẩm giá thánh thiêng và độc nhất của con người

“Được tạo dựng giống hình ảnh Thiên Chúa, con người đã nhận mệnh lệnh chinh phục trái đất cùng tất cả những gì chứa đựng trong đó, cai quản vũ trụ trong công bình và thánh thiện [...]”; khi con người với khả năng của mình chinh phục tất cả thì đồng nghĩa với việc danh Chúa được tôn vinh khắp địa cầu, và qua đó, con người cũng tự hoàn thiện chính mình.³¹ Lời giáo huấn đó của Công đồng Vatican II ngụ ý về lý do tối thượng và cần thiết của việc con người phải dần thân kiến tạo và phát triển khoa học cách riêng.

Tuy nhiên, trải dài lịch sử nhân loại, cách riêng lịch sử Dân Thánh, chúng ta nhận thấy rằng lời mời gọi đó là một thách thức lớn lao cho con người, bởi vì sự độc đoán và ích kỷ của con người thường đẩy con người trốn tránh ý định của Thiên Chúa, trở nên thù địch với Thiên Chúa và với đồng loại, dẫn đến việc con người bằng mọi cách muốn tán dương mình như một mẫu mực tuyệt đối, một “siêu nhân” (*superman*). Hậu quả là người

³⁰ ĐTC Phanxicô nói rằng: “Trí tuệ của con người là sự diễn tả phẩm giá mà Đấng Tạo Hóa đã ban cho chúng ta, Đấng đã tạo dựng nên chúng ta theo hình ảnh và giống Người (x. St 1, 26), đồng thời cho chúng ta có khả năng đáp lại tình yêu của Người một cách có ý thức và tự do.” (*Sứ điệp Hòa bình 2024*, s.1).

³¹ GS, s. 34-35.

ta hành xử tùy tiện, ích kỷ, chối bỏ Thiên Chúa như nguồn cội và cùng đích, “phá vỡ mọi sự hòa hợp nơi bản thân cũng như đối với những người khác và mọi loài thụ tạo.”³²

Ý thức và làm mới lại phẩm giá của con người, của mọi người và mỗi người, theo kế hoạch tạo dựng và trong công trình cứu độ được thực hiện nơi Đức Giêsu Kitô, sẽ đặt chúng ta vào đúng vị trí của mình trong tương quan với Thiên Chúa, với tha nhân và với vũ trụ. Tiếp cận AI trong viễn quan nhân vị con người như thế là một lời mời gọi luôn mang trong mình ý thức, suy nghĩ và hành động trong sự tôn trọng nhân vị con người; đồng thời, nghĩ về trách nhiệm, sự hiện hữu của mình như một “cộng tác viên của Tạo Hóa”, một “người chủ” đối với thế giới thụ tạo, và như “người đồng hành” với người khác – cũng một “sản phẩm” độc đáo của Tạo Hóa.

Theo ĐTC Phanxicô, chính phẩm giá nội tại của mỗi người và mọi người phải được coi như tiêu chuẩn để phát triển và đánh giá tầm ảnh hưởng của AI.³³

Huấn luyện Lương tâm

Khi tạo dựng nên con người, Thiên Chúa đã in vào lòng họ một “dấu thiêng liêng”, giúp con người nhận ra điều gì là tốt, điều gì là xấu. Nhờ đó, mọi tư tưởng và hành vi của con người được định hướng về Thiên Chúa như sự Thiện tối hậu và cùng đích. Như vậy, có thể nói rằng khi con người được thôi thúc phân định và hành động theo những động lực thánh thiêng đó, họ góp phần “tái tạo” nhân phẩm của mình cũng như của người khác, một điều đã bị tội lỗi làm cho ra mờ tối – nghĩa là trả lại cho con người giá trị nguyên thủy của nó, *hình ảnh Thiên Chúa*.

Công đồng Vatican II còn nhận thấy lương tâm con người như là nơi gặp gỡ giữa phạm nhân và Đấng Tối Cao, giữa những ý muốn trần tục và ý định cao cả của Thiên Chúa; hay nói cách khác với lương tâm mình, con người như bị đặt trước mặt Thiên Chúa, “nơi đây con người hiện diện một mình với Thiên Chúa và tiếng nói của Người vang dội trong thâm tâm họ.”³⁴ Như vậy, tiếp cận AI bằng một lương tâm trong sáng – nghĩa là bằng khả năng phân định, lắng nghe, và hành động theo lương tâm – là một lối tiếp cận được định hướng rõ ràng trong viễn quan thần học: đặt quyết định và hành vi của mình trước hết trong ánh sáng và ý định của Thiên Chúa. Điều đó sẽ giúp con người qui hướng những lựa chọn hàng ngày của mình vào một “hệ giá trị mới” – giá trị của Tin Mừng.

Trong viễn quan đó, thiết tưởng chúng ta cần suy gẫm, làm mới lại ý thức của mình về lương tâm, và thường xuyên thanh luyện lương tâm mình trong ánh sáng của Tin Mừng.

Giáo dục về sự tự do của con người

Ý chí tự do của con người là một món quà lớn lao, và cũng là một trong những dấu hiệu rất rõ ràng về sự cao quý và độc nhất của nhân vị con người.³⁵ Kinh Thánh làm chứng rằng tự do của con người là rất lớn đến nỗi con người có thể chọn “chống lại Thiên Chúa.” Thực vậy, Thiên Chúa không phải như nhà độc tài, hoặc một ông chủ hà khắc,

³² GS, s.12-13.

³³ ĐTC PHANXICÔ, *Sứ điệp Hòa bình 2024*, s. 2.

³⁴ X. GS, s. 16.

³⁵ X. GS, s. 17.

luôn bắt kẻ dưới quyền phải phục vụ ý mình. Chúng ta hãy xem Kinh Thánh nói gì: Adam và Eva đã được đặt vào cuộc thử nghiệm đầu tiên, thử thách sử dụng sự tự do. Ông bà nguyên tổ được đón nhận ánh sáng lương tâm từ Thiên Chúa để có thể nhận biết và phân biệt giữa sự thiện và sự ác, cũng như những hậu quả của chúng – chọn sự thiện thì được sống, chọn điều xấu nghĩa là chọn sự chết. Tuy nhiên, họ đã chọn “trái cấm” thay vì để cho tự do hướng về ý của Thiên Chúa (x. St 3). Hình ảnh nguyên tổ đó gợi lên trong chúng suy tư về việc sử dụng tự do để tiếp cận AI là quan trọng thế nào.

Nhưng, có vấn đề cần được hiểu thấu đáo đó là liệu có một sự tự do đích thực nào mà đi ngược lại với ý định của Thiên Chúa, hoặc hủy hoại nhân loại và phẩm giá con người? Không thể là như thế! Từ kinh nghiệm nguyên thủy cho đến những trải nghiệm cuộc sống, chúng ta dễ dàng thấy rằng sự tự do mà không bao gồm sự thật, không hướng đến Chân-Thiện-Mỹ, nhưng chỉ phục vụ ý muốn và thỏa mãn các nhu cầu cá nhân, sẽ dẫn đến xung đột, hủy hoại và nô lệ hóa con người trong những ham muốn. Thực sự, tự do trong sự qui phục sự thật và hướng về thánh ý của Thiên Chúa sẽ thực sự giải thoát (x. Gn 8, 31-32).

Tiếp cận AI bằng sự tự do đích thực chính là dùng lý trí và ý chí của mình để đạt tới Chân-Thiện-Mỹ. Vì chung, con người được tạo ra với lý trí và ý chí tự do là để họ có thể tham gia với tư cách là con người vào sự khôn ngoan sáng tạo của Thiên Chúa, trong tình yêu của Thiên Chúa và cuối cùng, “thông phần vào bản tính của Thiên Chúa.”³⁶

Kết luận

Cùng với việc ghi nhận vắn tắt những đóng góp tích cực của AI cho con người và sự thịnh vượng của xã hội, chúng ta đã bắt đầu câu chuyện *đời sống đạo đức và tâm linh Kitô giáo trước sự phát triển của AI* bằng những nỗ lực gợi đến nhiều nghi ngại và nỗi băn khoăn về những rủi ro mà AI có thể mang đến cho con người hôm nay cũng như tương lai. Đó là những nghi ngại phát triển AI, trong đó sự toàn vẹn của phẩm giá con người như được tạo dựng giống hình ảnh Thiên Chúa không được nhìn nhận, sự hòa bình và thăng tiến của xã hội bị phá vỡ, sự hài hòa và cần thiết của mẹ thiên nhiên theo ý định tạo dựng của Thiên Chúa bị khai thác, lạm dụng và làm cho biến dạng.

Nếu đặt lên bàn cân, chúng ta cũng không dám chắc đĩa cân sẽ nghiêng về thành quả tích cực của AI hay những rủi ro mà AI mang đến. Do đó, chúng ta không rập theo chủ trương của những người lạc quan chỉ “nhìn bông hồng quên đi gai nhọn”, và cũng không rơi vào tâm thức bi quan “nhìn gai nhọn quên bông hồng.” Đúng hơn, chúng ta đón nhận AI trong viễn quan của Giáo hội Công giáo. Đó là: khoa học và đức tin là những yếu tố thiết yếu trong việc giúp con người truy tầm Chân Lý và sự hiểu biết về thế giới cũng như con người, do đó, Kitô hữu cần dần dần tham gia để biến đổi thế giới và khoa học như là một thành phần trong đó, theo những giá trị Tin Mừng.

Bên cạnh đó, viễn quan mang tính thời sự của ĐTC Phanxicô về AI cũng được tổng hợp và sắp xếp theo chủ đề, có tác dụng như một cuộc đối thoại mang viễn quan đạo đức và tâm linh cho sự phát triển AI nói chung và đời sống đức tin của Kitô hữu cách riêng: Thứ nhất, tính ưu việt và trung tâm của phẩm giá con người phải được coi là định hướng

³⁶ X. GLCG, s. 1733; GS, s. 17.

và thước đo phát triển AI; Thứ hai, cần có đối thoại mang tính đạo đức, tâm linh, giáo dục và luật pháp giữa khoa học (AI) và những lãnh vực khác, nhất là đức tin. Tuy nhiên, sẽ không có đối thoại thực sự nếu không có một mục đích qui chiếu chung. Trong vấn đề này, mục đích đó chính là Chân-Thiện-Mỹ, được diễn tả như là ý định tốt đẹp của Tạo Hóa cho con người và toàn thể vũ trụ; Thứ ba, phát triển và sử dụng AI trong trách nhiệm và đạo đức; Sau cùng, định hướng AI theo học thuyết xã hội của Giáo hội Công giáo được ĐTC gọi đến gồm những yếu tố thiết yếu như phẩm giá con người, công bình, hỗ trợ và liên đới. Vì chung, con người không thể bị phân loại và định giá như sản phẩm của người khác hay của máy móc; đồng thời, con người cũng không thể bị đối xử một cách “mã hóa”.³⁷

Sau những phân tích và tóm lược đó, chúng ta đi đến dự phóng về một lối tiếp cận AI mang tích đạo đức và tâm linh Kitô giáo. Việc đó được xây dựng quanh một giá trị cốt lõi. Đó là: phần giá cao quý và độc nhất của con người – *được tạo dựng giống hình ảnh Thiên Chúa, được cứu chuộc bởi Đức Giêsu Kitô, Con Thiên Chúa làm người*. Việc làm sống lại những khía cạnh chính yếu của giá trị này được coi như là việc tập luyện một “kỹ năng sinh tồn trong thời đại AI.” Điều đó, trước hết đòi hỏi cảm thức về sự cao quý và tính độc nhất của nhân vị con người – của chính mình, của tha nhân, con người ngày nay cũng như của nhân loại trong tương lai, – thứ đến, giáo dục lương tâm theo những giá trị Tin Mừng để hướng đến khả năng hành động theo lương tâm, và sau hết là luyện tập khả năng sống sự tự do đích thực, một sự tự do trong qui phục sự thật và hướng đến Chân Lý.

Thực sự, qua khuôn khổ hội thảo này, chúng ta cũng đang tham gia trong vai trò của mình vào cuộc đối thoại sâu sắc giữa khoa học và đức tin, tìm kiếm sự khôn ngoan và sáng suốt để hướng dẫn đời sống cá nhân cũng như cộng đồng. Khi chúng ta lắng nghe những trình bày khiên tốn về AI và đức tin, ước mong rằng, mỗi người tìm thấy sự hướng dẫn cụ thể trong đời sống đạo đức và tâm linh, để mạnh mẽ và khôn ngoan tiến vào những vùng “lãnh thổ” bao la đầy hứa hẹn chưa được khám phá ở phía trước. Cùng nhau, chúng ta hãy phấn đấu vì một tương lai trong đó công nghệ đóng vai trò như một công cụ để phát triển tinh thần và nâng cao đạo đức, làm phong phú thêm cuộc sống của con người, cách riêng những Kitô hữu.

Tài liệu tham khảo

CNN Bussiness, “Pope Francis warns about AI’s dangers”, *edition.cnn.com* (9/8/2023), trong <https://edition.cnn.com/2023/08/09/tech/pope-francis-ai/index.html>.

ĐTC Phanxicô, *Sứ điệp Hòa bình 2024*, s. 2.

ĐTC Phanxicô, *Sứ điệp Hòa bình 2024*, s. 1.

ĐTC Phanxicô, *Laudato si*, s. 54.

ĐTC Phanxicô, *Sứ điệp Ngày Thế giới Hòa bình lần thứ 57, 1/1/2024*, s. 2.

³⁷ ĐTC PHANXICÔ, *Sứ điệp Hòa bình 2024*, s. 5.

ĐTC Giaon Phaolô Ii, Thông điệp *Đức Tin và Lý Trí*.

ĐTC Phanxicô, *Sứ điệp Ngày Thế giới Hòa bình lần thứ 57, 1/1/ 2024*, s. 6.

Danae Kyriakopoulou, “What opportunities and risks does AI present for climate action?”, *LSE* [The London School of Economics and Political Science] (4/7/2023), trong <https://www.lse.ac.uk/granthaminstitute/explainers/what-opportunities-and-risks-does-ai-present-for-climate-action/>.

Eliza Chasan, “Some experts see AI as a tool against climate change. Others say its own carbon footprint could be a problem”, *CBS News* (26/8/2023), trong <https://www.cbsnews.com/news/artificial-intelligence-carbon-footprint-climate-change/>.

Future of Life Institute, “Pause Giant AI Experiments: An Open Letter”, *futureoflife.org* (22/3/2023), trong <https://futureoflife.org/open-letter/pause-giant-ai-experiments/>

Janna Anderson, Lee Rainie, “Artificial Intelligence and the Future of Humans”, *Pew Research Center* (10/12/2018), trong <https://www.pewresearch.org/internet/2018/12/10/artificial-intelligence-and-the-future-of-humans/>.

Mike Thomas, “12 Risks and Dangers of Artificial Intelligence (AI)”, *Built in* (31/10/2023), trong <https://builtin.com/artificial-intelligence/risks-of-artificial-intelligence>; x.
Vnexpress, “Musk: AI sẽ tạo ra thế giới không có việc làm”, trong <https://vnexpress.net/musk-ai-se-tao-ra-the-gioi-khong-co-viec-lam-4672818.html>.

Vatican News, “Pope’s November prayer intention: that progress in robotics and AI ‘be human’”, *vaticannews.va* (5/11/2020), trong <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2020-11/pope-francis-november-prayer-intention-robotics-ai-human.html>.

Vatican News, “Pope: Church’s social teaching can help AI serve the common good”, *vaticannews.va* (28/2/2020), trong <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2020-02/pope-francis-artificial-intelligence-algor-ethics.html>.

Vatican News, “Pope at Angelus: Faith and daily life are intimately connected”, *vaticannews.va* (22/10/2023), trong <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2023-10/pope-angelus-faith-has-important-role-in-daily-life.html>

Vatican News, “To the Participants in the Seminar ‘The Common Good in the Digital Age’, Organized by the Dicastery for Promoting integral Human Development and the Pontifical Council for Culture” (27/9/2019), *vaticannews.va*, trong https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2019/september/documents/papa-francesco_20190927_eradigitale.html.

Vnexpress, “Giáo sư AI: ‘Đại đột khi coi ChatGPT là bạn tâm giao’”, *vnexpress.net* (27/12/2023), trong <https://vnexpress.net/giao-su-ai-dai-dot-khi-coi-chatgpt-la-ban-tam-giao-4693806.html>.

Vnexpress, “Hạ viện Mỹ lo đối phó nguy cơ thảm khốc từ AI”, *vnexpress.net* (20/2/2024), trong <https://thanhnien.vn/ha-vien-my-lo-doi-pho-nguy-co-tham-khoc-tu-ai-18524022021392846.htm>.

Vnexpress, “Sam Altman nói AI 'hơi đáng sợ' vì phát triển quá nhanh”, *vnexpress.net* (3/1/2024), trong <https://vnexpress.net/sam-altman-noi-ai-hoi-dang-so-vi-phat-trien-qua-nhanh-4699904.html>;

Vnexpress, “Musk: AI sẽ tạo ra thế giới không có việc làm”, *vnexpress.net* (4/11/2023), *trong* <https://vnexpress.net/musk-ai-se-cao-ra-the-gioi-khong-co-viec-lam-4672818.html>.

Biodata

Lm. Giuse Đỗ Mạnh Thịnh là giáo sư tại Học Viện Công Giáo Việt Nam.

Fr. Jos. Do Manh Thinh is a professor at the Catholic Institute of Vietnam.